

POËZIE VOOR JONGEREN

Karel Eykman. (2014). *Was ik zee*. Amsterdam: De Harmonie. Isbn 978 90 761 6889 0, € 19,90, 376 blz.

Mieke van Hooft. (2014). *Het vonkt in mij*. Hasselt: Clavis. Isbn 978 90 448 2342 4, € 19,95, 40 blz.

Synne Lea. (2014). *Nachtwacht: Gedichten aan kinderen*. Hasselt: Clavis. Isbn 978 90 448 2344 8, € 14,95, 85 blz.

Bette Westera. (2014). *Doodgewoon*. Haarlem: Gottmer. Isbn 978 90 257 5668 0, € 19,95, 112 blz.

Als het gaat om de verschijning van nieuwe jeugdboeken had 2014 nog een mooi slot in petto. Kort na elkaar verschenen enkele fraaie dichtbundels: poëzie voor jongeren van tien jaar en ouder. Twee daarvan zijn ook in illustratief opzicht de moeite meer dan waard. In dit artikel zet ik de boeken graag voor het voetlicht: drie bundels van Nederlandse makelij, één van Noorse origine.

Verhalenverteller

Als ik de zee was, zou ik aan komen rollen dat lijkt me wel geinig als ik zo begin. En net voordat je voor mij weg wilde hollen trok ik me weer terug, de branding in.

Als ik de zee was, liet ik schelpen aanspoelen speciaal voor jou, zoek de mooiste maar uit die jij wilt bewaren en in je hand wilt voelen. Ik zorgde daarbij voor zacht ruisend geluid. Als ik de zee was maakte ik zandribbels met water

die 's avonds glimmen bij de ondergaande zon. En dan herinner jij je veel en veel later Hoe jij daar uren naar kijken kon.

Vele generaties groeiden op met de liedjes en teksten van Karel Eykman en nog steeds. *Sesamstraat*, *Het Klokhuis* en *De Film van Ome Willem*, wie is er niet groot mee geworden? Eykman is een speelse en lichtvoetige, maar ook kritische dichter en verhalenverteller. Zijn teksten gaan over volwassen worden, over aanraken en uitmaken, en over je weg in het leven vinden.

Was ik zee is de ultieme selectie uit alles wat Karel Eykman in de afgelopen vijftig jaar schreef, gekozen uit zijn honderden teksten voor jeugdtheater, radio en televisie. Het levert een rijke en gevarieerde bundel op voor jong en oud, boordevol mooie liedjes en gedichten. Sylvia Weve (Gouden Penseel) maakte speciaal voor deze uitgave enkele speelse illustraties bij de gedichten. Een heerlijk boek voor jong en oud, waarin het lezen nooit verveelt en menig gedicht verrast, ontroert en niet zelden raakt, recht in het hart.

Jongere lezers

Bij uitgeverij Clavis verscheen een verzameling gedichten van Mieke van Hooft onder de prikkelende titel *Het vonkt in mij*, geïllustreerd door Lonneke Leever. Van Hooft loopt inmiddels een aardig tijdje mee in het schrijversvak. Ze publiceert vooral voor jongere kinderen en oogstte met haar vlot geschreven verhalen met name in de jaren negentig de nodige waardering bij de Nederlandse kindjury.

Dat Van Hooft ook een vaardig dichter is, bewijzen de gedichten in haar nieuwste bundel *Het vonkt in mij*, voor lezers van tien jaar en ouder. Het zijn korte, speelse mijmeringen over zaken als vakantie-liefdes, school, de dood, afscheid en ruzie. Onderwerpen die nauw aansluiten bij de belevingswereld van opgroeiende jongeren. Poëzie met een lach, een traan en altijd weer die kriebelende ondertoon waarmee de schrijfster wil 'vonken'. Zoals in het ontroerende gedicht 'Hoop'.

Ik denk niet dat hij nog terugkomt.
Zeven maanden is al lang.
Soms kom ik zijn geur weer tegen
bij zijn jasje in de gang.
Dat is nog altijd blijven hangen.
Ik denk dat papa het vergat.
Er zit een scheurtje in de voering.
Ik stop een briefje in het gat.
Met mijn wang streel ik de mouwen.
En mijn vinger aait de kraag.
Ik denk niet dat hij nog terugkomt,
Maar soms is er een vonkje in mijn maag.

De illustraties van Lonneke Leever getuigen van vakmanschap, maar hebben naar mijn smaak een nogal hoog basisschoolgehalte en passen in die zin minder goed bij het boek. Dat begint al bij de afbeelding op de voorzijde van het omslag. Het is werkelijk de vraag of lezers in de brugklas zich gegrepen voelen door het nogal kinderlijke plaatje. Het zou echter jammer zijn wanneer leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs op basis van deze eerste kennismaking de bundel ongelezen laten, omdat er juist ook voor hen veel is te halen uit deze verder geslaagde uitgave.

Noorse poëzie

Tegelijkertijd met het verschijnen van *Het vonkt in mij* rolde bij dezelfde uitgever een verzameling gedichten van Noorse origine van de persen. Schrijfster Synne Lea werd geboren in 1974 en groeide op in Oslo. In ons land is ze een onbekende, maar bij onze Scandinavische burens geniet ze met twee dichtbundels voor volwassenen en een roman voor jongeren een zekere bekendheid en mocht ze zich dit jaar bovendien verheugen over het feit dat ze met haar nieuwste boek *Nattevakt: Dikt til barn* werd genomineerd voor de Brage Prize, een prestigieuze literatuurprijs die de Noren jaarlijks toekennen aan boeken in verschillende categorieën.

Het is een uitstekende zet van Clavis dit boek ook voor ons taalgebied uit te brengen. Onder de titel *Nachtwacht* ligt er nu een prachtig boek op de planken, wonderschoon geïllustreerd door Stian Hole, winnaar van de Zilveren Griffel 2014.

De 'Gedichten aan kinderen', zoals de ondertitel vermeldt, kenmerken zich door hun eenvoud en hebben een enorme zeggingskracht. Het zijn stuk voor stuk juweeltjes, kleine meesterstukjes, zoals bijvoorbeeld het openingsgedicht.

Zeg het maar,
Als je een vriend nodig hebt.

Als ik jou was,
Had ik
Mij geroepen.

Over het verstrijken van de seizoenen:

Ik weet waarom
De winter niet naar huis wil.
Het is ook wreed

dat je op moet stappen vlak voor
het feest begint.

Hij zou ook iets willen zeggen, de winter,
maar het lukt niet. Stilletjes staat hij daar
met bakken sneeuw
in zijn armen.

En over het voorbijgaan van de tijd:

Als je de vlieger binnenhaalt,
is het niet alleen hij die op je
afkomt. Voel je ook

de avond naderen,
en de herfst, hoog in de lucht,

Hoor je de
schoolbel? Nog even

en de vlieger is een vlinder
in je buik.

De tekeningen van Hole zijn van een grote schoonheid, dompelen de dromerige gedichten in een welhaast mystieke sfeer waarvan je geen genoeg krijgt. *Nachtwacht* laat zien hoe beeld en tekst op een vanzelfsprekende manier in elkaar overlopen, elkaar in een uitmuntende symbiose wederzijds versterken.

Bette Westera

Twee jaar geleden schreef ik in LTM 2012-7 lovende woorden over het bekroonde *Aan de kant, ik ben je oma niet!* (Gottmer, 2012). In deze door Sylvia Weve schitterend geïllustreerde bundel dicht Bette Westera er vrolijk op los als ze verhaalt over de beslommingen van de bewoners van een verzorgingstehuis, oude mensen die in een ver verleden midden in het leven stonden. De makers van het boek maakten op een speelse manier duidelijk dat wat de bejaarden vroeger meemaakten, inzichtelijk maakt wie ze nu zijn.

Kan het nog beter? Het antwoord is een volmondig 'ja!' In *Doodgewoon* gingen Westera en Weve opnieuw de samenwerking aan en maakten rond het thema de dood een nieuw boek. Dankzij de bijzondere vormgeving van Bockting Ontwerpers is ook deze uitgave er weer een om te koesteren. Met haar herkenbare taalgebruik en subtiele luchtigheid weet Westera in haar gedichten een geheel nieuwe dimensie aan de verschillende facetten van de dood te geven. De

angst van een nog jong kind bijvoorbeeld voor het fenomeen dood:

Ik wil je graag iets vragen, Dood.
Mag ik even op je schoot?
Even maar: Ik ben nog klein
en vraag me af hoe het zal zijn
om dichter naar je toe te leven.

Hoe erg je iemand kunt missen die er niet meer is:

Ik mis je als je jarig was
en iedereen er is.
Ik mis je als ik eventjes
Niet merk dat ik je mis.

Ik mis je als ik keelpijn heb,
ik mis je als ik val.
Ik mis je nergens echt het ergst,
maar altijd overal.

De trefzekere pen van Westera ontroert. Maar er is ook ruimte voor humor. Zoals in het gedicht over de unieke poes Minoes. De ik-persoon mijmert over haar dood en besluit:

We nemen geen kanariepiet,
geen goudvis en geen guppy.
Als jij dood bent, poes Minoes,
dan mogen we een puppy!

En zo laat Westera zien dat doodgaan hoort bij het leven en daarom eigenlijk doodgewoon is. De illustraties van Weve dragen in belangrijke mate bij aan de sfeer van de gedichten en zijn in artistiek opzicht van een ongekend hoog niveau.

Voor leerkrachten die het onderwerp dood aan de hand van *Doodgewoon* willen uitdiepen zijn er lessuggesties gemaakt die zijn te downloaden via <www.gottmerkinderboeken.nl>. Hier zijn ook gedichten uit het boek te beluisteren, voorgedragen door Bette Westera. Wat mij betreft een van de mooiste boeken van 2014! ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze, maar ook andere jeugdboeken: <www.eenboekjeopen.nl>.